

A teljes figyelem és a flow-élmény a gyermekeknél a Kokas-pedagógiában

Vass Éva – Deszpot Gabriella

Kulcsszavak: Kokas-pedagógia, közösségi kreativitás, teljes figyelem, flow-élmény

Absztrakt

Friss nemzetközi kutatások azt igazolják, hogy a kreativitás kialakulásában a képzelet az érzelmek és a testben is megélt élmények szerepe jelentős. Kutatómunkánk ezen a területen nyújt új tudást: a zene, a mozgás és a kreativitás kapcsolatát vizsgálva a Kokas Klára által kifejlesztett élményközpontú zenepedagógia hatásvizsgálataként. Ehhez elsődlegesnek tűnik az aktív zenei élmények és a „teljes figyelem” kapcsolatának feltérképezése. A kreativitáskutatás területén paradigmaváltás hatásaival találkozunk. Egyrészt, egyre nagyobb szerepet tulajdonítanak a spontán kogníciónak. Például a flow-élmény egy olyan tudatállapotként kerül leírásra, melyben a figyelem olyan intenzitást ér el, amikor az észlelés és az aktivitás határai összemosódnak, így a tudatos gondolkodás elveszti az irányítást. Hasonlóképpen, a kreatív asszociáció-analógiák alapját sokan az álmodozásban látják (daydreaming, stream of consciousness). Másrészt a képzelet és a kreativitás testi- és érzelmi dimenziói is egyre nagyobb hangsúlyt kapnak. Továbbá ki kell emelnünk azt a szemléletváltást, amelynek során a kreativitás társas és kulturális folyamatként definiálódik át. Kutatásunk azt vizsgálja, hogy milyen szerepe van a testi élményeknek és az érzelmi ráhangolódásnak a zeneörömet, a flow-élményt alapozó figyelem kialakulásában. Hogyan lehet ezt a konstruktív figyelmet és elmélyülést elsajátítani és tanítani? Hogyan tudjuk megkülönböztetni a teljes figyelmet a rákényszerített felszínes koncentrációtól? Hogyan tudjuk körülírni a teljes figyelem karakterét, és rávilágítani annak a tanulásban, kreativitásban és a zenei képzésben való szerepére? Végül, hogyan válik egy gyerek képessé a közös flow-élmény átélésére? A Kokas-pedagógia remek kontextus ezen kérdések boncolgatására.

A kutatómunka során a helyszínen megfigyeltük és videofilmre rögzítettük egy osztály szokásos Kokas-foglalkozásait (14 átlagosan 1.5 óra hosszú felvétel, 7-8 éves gyermekek körében).

E kutatási anyagok segítségével megfigyeltük és rögzítettük a gyermekek egyéni vagy társas képzeletének, kreativitásának fejlődését. Másrészt a gyermekek mozgásban megjelenített dialógusán keresztül az empatis egymásra irányultság és kreatív összehangolódás folyamatát is elemeztük, amelyet kiegészítettünk a gyermekek szavakba öntött reflektálásával. Az első fontos konklúzió az, hogy ebben a pedagógiában a legfontosabb kihívás a teljes figyelem megteremtése a gyermekek és a pedagógus számára is. Másodszor, ez a folyamat igen lassú és nehézkes a különböző személyiségű résztvevők miatt.

Harmadik meglátásunk, hogy a türelmes, következetes modellezés és elfogadó tanári szerep hosszú távon változásokat ösztönöz. A gyermekek zene-figyelme fokozatosan mélyül, és mozgásuk mutatja a flow fokozatos megjelenését. A sztereotíp megoldások helyét átveszik a kreatív összekapcsolódások, melyek az egész csoportot egy dinamikus, élő egységgé formálhatják.

Szakirodalom

Csikszentmihályi Mihály (2000): *Beyond Boredom and Anxiety*. (25th Anniversary Edition). Jossey-Bass Publishers, San Francisco.

Deszpot Gabriella (2016): Zene és kreativitás. Az alkotóképesség fejlesztése Kokas Klára zenepedagógiájával. In: Falus András (szerk.): *Zene és egészség*. Kossuth Kiadó Zrt, Budapest 54-75.

- Eva K. Vass és Gabriella Deszpot (2015): Opportunities for Creative Transformations in the Kokas pedagogy. CFMAE The Changing Face of Music and Art Education- *Interdisciplinary Journal for Music and Art Pedagogy*, 7. 2. sz.
- Gelernter, D. (1994): *The muse in the machine. Computers and creative thought*. Fourth Estate. London.
- Glăveanu, V. (2010): Paradigms in the study of creativity. Introducing the perspective of cultural psychology. *New ideas in psychology*, 28. 1. sz. 79-93.
- Johnson, M. (2007): *The Meaning of the Body. Aesthetics of human understanding*. The University of Chicago Press, Chicago.
- Koestler, A. (1964): *The Act of Creation*. Dell, New York.
- Kokas Klára (1992): *A zene felemeli a kezeimet*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Vass E., Littleton, K., Jones, A. és Miell, D. (2014): The affectively constituted dimensions of creative interthinking. *International Journal of Educational Research*, 66. sz. 63–77.